Deze brochure is een uitgave van:

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Postbus 20011 | 2500 EA Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Maart 2019 | Publicatie-nr. 120128

120128_Brochure_SVHBV2.indd 4 21-03-19 15:00

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Staat van het **Bestuur** | 2018

in beeld

120128_Brochure_SVHBV2.indd 1 21-03-19 15:00

120128_Brochure_SVHBV2.indd 2 21-03-19 15:00

Voorwoord
Staat van het Bestuur | 2018

Ieder twee jaar publiceert het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties een trendrapport waarin feiten en cijfers over het openbaar bestuur centraal staan: de Staat van het Bestuur.

De editie van 2018 laat zien dat een aantal feiten en ontwikkelingen rond het openbaar bestuur en de democratie stabiel zijn: De mensen zijn gemiddeld genomen nog steeds tevreden met het leven en de democratie in Nederland. Met de (landelijke) politiek hebben ze minder van doen. Het opkomstpercentage bij de lokale verkiezingen is stabiel en de lokale partijen bestendigen hun verworven positie. Nog altijd is het profiel van de bestuurders en volksvertegenwoordigers uniform, terwijl de bevolking steeds pluriformer wordt.

De editie 2018 geeft tegelijkertijd inzicht in een aantal opvallende of bijzondere zaken: Zo tonen nieuwe feiten en ontwikkelingen aan, dat het openbaar be¬stuur met de maatschappelijke opgaven meebeweegt. Rijk en decentrale overheden werken vaker samen: in partnerschappen, in triplehelixverband, op basis van gelijkwaardigheid, op het regionale schaalniveau en met de maatschappelijke opgaven als gezamenlijk doel.
Besturen met akkoorden (deals) wordt steeds meer gemeengoed, evenals het mogelijk maken van maatwerk in het openbaar bestuur. Dit maatwerk is nodig om maatschappelijk opgaven effectief aan te pakken waarbij rekening wordt gehouden met grote verschillen tussen stad en platteland, binnen steden, tussen groepen inwoners en tussen de opgaven in gebieden.

Deze uitgave toont deze en andere hoogtepunten uit de Staat van het bestuur 2018 in beeld.

De volledige publicatie 'Staat van het bestuur 2018' is te downloaden via de Kennisbank Openbaar bestuur:

www.kennisopenbaarbestuur.nl

120128_Brochure_SVHBV2.indd 3 21-03-19 15:00

Inwoners van Nederland

Tevreden, gezond, veilig en welvarend

De mensen in Nederland zijn erg tevreden over hun leven **7,8**

8,4 ervaart teveel regie

6,4 ervaart geen regie

80% ervaart eigen gezondheid als (zeer) goed

80% is (zeer) tevreden met het eigen huishoudensinkomen

Ze werken

verschil werkloosheid 2014 t.o.v 2018

7,5% *(ca. 665.000)* **2014**

3,9% *(ca. 355.000)* **2018**

	Werkloos (%)	Werkzaam (%)
2014	7,5	92,5
2018	3,9	96,1

Méér huishoudens

7,9 mln huishoudens

aantal huishoudens afgelopen 4 jaar 1,5x zo snel toegenomen (+3,5%) als het aantal inwoners (+2%)

eenpersoonshuishoudens (in 2018 38% van het totaal)

Ze zorgen *in 2018*

Informele hulp in de zorg in Nederland

5 miljoen mensen

mantelzorg

vrijwilligers-activiteiten

33% *Nederlandse bevolking van 16 jaar of ouder*

86% van de Nederlanders van 12 jaar of ouder is dagelijks online

(in 2012: 76%).

Vergrijzing zet door

1 op 5 inwoners is 65 jaar of ouder.

Diversiteit neemt toe *in 2018*

23% van de inwoners heeft een migratie-achtergrond.

In 2014 was dit nog 21%.

120128_Brochure_SVHBV2.indd 4 21-03-19 15:00

Inwoners en het openbaar bestuur

Tevredenheid met de democratie Nederland *In 2018*

had tamelijk tot veel vertrouwen in regering en parlement

57%

78%

van de Nederlanders is (zeer) tevreden over het functioneren van de democratie in hun land. *De tevredenheid is hoger dan in 2014-2015 (70%).*

55%

gaat naar de stembus voor gemeenteraads-verkiezingen

Vertrouwen in regering en parlement

- hogeropgeleiden (72%)
- mensen met een bovenmodaal gezinsinkomen (72%)
- Jongeren (68%)
- ouderen (48%)
- lageropgeleiden (43%)
- mensen met een beneden modaal gezinsinkomen (42%)

Zeggenschap en transparantie

6,5 inwoners **7,0** bestuurders

Inwoners geven de lokale democratie gemiddeld een 6,5 en bestuurders een 7,0,

Inwoners en bestuurders vinden zeggenschap en transparantie de belangrijkste kernwaarden, gevolgd door dialoog. *Inclusiviteit en tegenkracht vindt men minder belangrijk*

Een andere democratie?

77%

van de Nederlanders is voorstander van een representatieve democratie via algemene verkiezingen, *6% is daar tegen*

STEM

120128_Brochure_SVHBV2.indd 5 21-03-19 15:00

Het openbaar bestuur in functie

Nieuwe gemeenteraden en colleges

Nieuw aangetreden raadsleden en wethouders

53% raadsleden

49% wethouders

35%

van de raadsleden vertegenwoordigen een lokale partij

Daarna volgen CDA (17%) en VVD (14%)

31%

van de lokale partijen leveren **wethouders**

Bestuurswisselingen

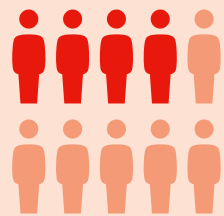

4 op 10

wethouders, gestart in 2014, zijn tijdelijk of definitief gestopt

1 op 5

wethouders ten val door een politieke vertrouwensbreuk

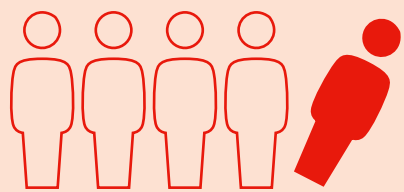

Provincies

Profiel Statenleden en Gedeputeerden

90%
Hoogopgeleid

Gemiddelde leeftijd
51-53 jaar

M/V-verhouding

30% **70%**

De burgemeester

Bij de burgemeesters is de groei van het aandeel lokale politieke partijen nog niet terug te zien.

20% PvDA

31% CDA

1% lokale partij

Waterschappen

Gemiddeld waterschap:

166.647 hectare

23 gemeenten

2 provincies

Top 3 Vertegenwoordigers uit categorie 'inwoners' in waterschapsbesturen

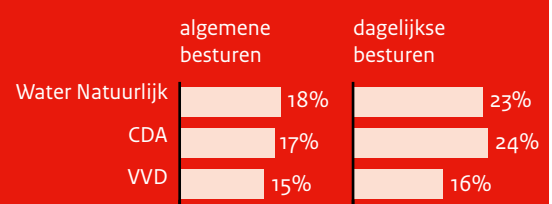

120128_Brochure_SVHBV2.indd 6 21-03-19 15:00

Kerntaken

Provincie

21% Verkeer en vervoer

11% natuur en milieu

7% regionale economie

Gemeenten

37% sociaal domein

8% ruimtelijk beleid

7% gezondheid en milieu

7% sport, cultuur en recreatie

6% verkeer, vervoer en waterstaat

Omvang griffie

Gemiddelde omvang

gemeenten **2,85 fte**

provincies **8,0 fte**

Voldoende omvang om aan alle verzoeken van de raad te voldoen?

Gemeenten

42% ja

41% nee

provincies

64% ja

27% nee

Inkomsten

Gemeenten

53% uit Gemeentefonds (34,3 miljard)

Provincies

24% uit Provinciefonds (2,5 miljard)

Ondersteuning en toerusting

70% van de gemeenteraden doet een beroep op ambtelijke bijstand

58% minder dan **€ 10.000**

58% van de gemeenten had minder dan 10.000 euro voor het opleiden van raadsleden

120128_Brochure_SVHBV2.indd 7 21-03-19 15:00

Het openbaar bestuur in beweging

Hoe groot is de samenwerking?

Nederland telt

1.168

samenwerkingsverbanden

Gemeente gemiddeld 27

samenwerkingsverbanden

Provincie gemiddeld 27

samenwerkingsverbanden

Waterschap gemiddeld 14

samenwerkingsverbanden

Mate van betrokkenheid bij samenwerkingsverbanden

gemeenten bij

96%

provincies bij

18%

waterschappen bij

7%

het Rijk bij

4%

van de samenwerkingsverbanden.

Top 10 Beleidsterreinen die samen opgepakt worden

18% Fysiek domein

17% Sociaal domein

9% Economie

9% Veiligheid/gezondheid

7% Ondersteunende processen

6% Recreatie

6% Onderwijs/leerplicht

5% Vervoer

5% Energie/duurzaamheid

4% Water

Belang van samenwerking

95%

van gemeenteraadsleden vindt samenwerking belangrijk

37 gemeenten heringedeeld

Nut en effect van samenwerking:

1 op 5 raadsleden vindt dat financiële positie hierdoor is verbeterd

1 op 5 vindt dat financiële positie hierdoor is verslechterd

120128_Brochure_SVHBV2.indd 8 21-03-19 15:00

Stimuleren burgerinitiatieven en experimenten

Right to Challenge

56 spreken van right to challenge en recht op overname

299 van de 333 lokale coalitie-akkoorden die dit jaar gesloten zijn, besteden aandacht aan deze vorm van participatie

Impuls Weerbaar bestuur

24 impulsgemeenten geven tussen 2018 en 2020 impuls aan innovatie en intensivering van de aanpak

Proeftuin Lokale Digitale Democratie

15 gemeenten experimenteren met (open source) participatiemiddelen

Verbeteren kwaliteit berekening verkiezingsuitslagen

22 gemeenten (waaronder drie zogenoemde 100.000+ gemeenten) hebben bij de gemeenteraadsverkiezingen van 21 maart 2018 geëxperimenteerd met het centraal tellen van de uitgebrachte stemmen

Democratie in Actie

Democratie in Actie is een innovatieprogramma van, voor en met gemeenten. BZK, VNG en beroepsverenigingen werken samen om hen daarbij te helpen.

Agressie en geweld tegen bestuurders en volksvertegenwoordigers

tegen bestuurders en volksvertegenwoordigers

Agressie

Geweld

Heeft ervaring met agressie en geweld

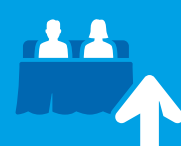

Bij raadsleden is een stijging van:

24% 2016 → 28% 2018

Bij wethouders is een stijging van:

38% 2016 → 40% 2018

Bij burgemeesters is een daling van:

55% 2016 → 43% 2018

120128_Brochure_SVHBV2.indd 9 21-03-19 15:00

Uitgelicht: Regionale verschillen

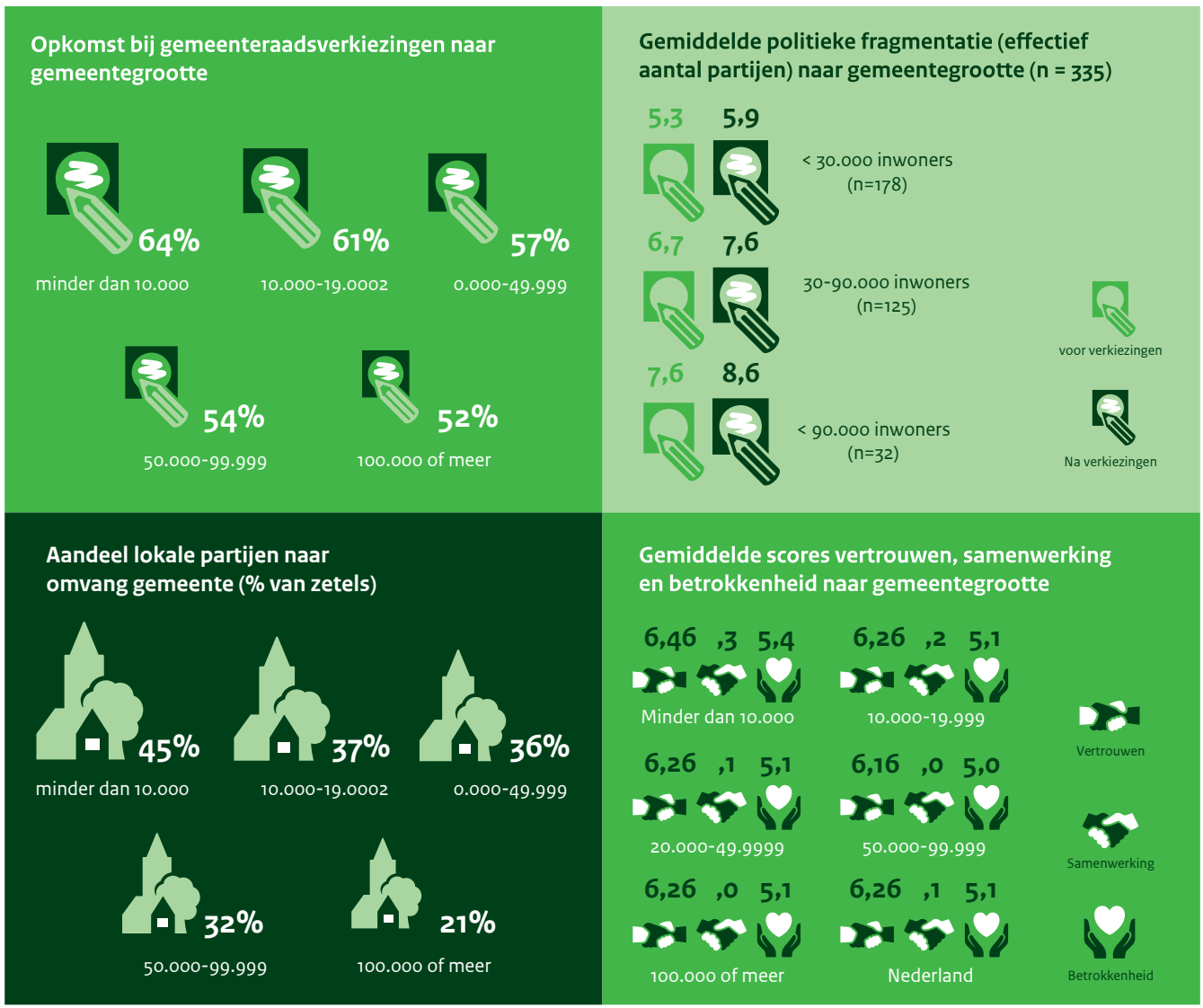

120128_Brochure_SVHBV2.indd 10 21-03-19 15:00

120128_Brochure_SVHBV2.indd 11 21-03-19 15:00